

NOZIM HIKMAT RANNING „SESIMIZ“ SHE'RI MAQSUD SHAYXZODA
NAZMIDA

Xayriyev Xayriddin Sirojiddin o'g'li
Toshkent Davlat Transport Universiteti talabasi
xayriddinxayriyev08@gmail.com
+998932790455

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10468918>

Annotatsiya. Bugungi kunda tarjimonlik sohasi barcha davlatlar uchun juda muhim bo'lib kelmoqda. Tarjima jarayonida so'zlarni to'g'ri va adabiy unsurlarga mos holda qo'llay olish tarjimonning mahoratidir. Ushbu maqolada Nozim Hikmatning „Sesimiz“ she'ri asosida Maqsud Shayxzodaning tarjimonlik mahorati ko'rsatib beriladi. Shuningdek, ushbu she'rni tarjima qilish jarayonidagi o'zgarishlar, she'r vazni va shu kabilar haqida ham yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: she'r, tarjima, vazn, tarjimon, o'zgarish, qofiya, erkin vazn, soha, adabiy unsur.

NOZIM HIKMAT RAN'S POEM "OUR VOICE" VERSE BY MAKSUD
SHEIKZODA

Abstract. Today, the field of translation is becoming very important for all countries. It is the translator's skill to be able to use words correctly and in accordance with literary elements during the translation process. In this article, based on Nazim Hikmat's poem "Sesimiz", Maqsud Sheikhzade's translation skill is shown. Also, the changes in the translation process of this poem, the weight of the poem, etc. Will also be covered.

Key words: poem, translation, weight, translator, change, rhyme, free weight, field, literary element.

СТИХА НОЗИМА ХИКМАТА РАНА «НАШ ГОЛОС» СТИХ МАКСУД
ШЕЙХЗОДА

Аннотация. Сегодня сфера перевода становится очень важной для всех стран это умение переводчика уметь правильно и в соответствии с литературными элементами использовать слова в процессе перевода. В данной статье на основе стихотворения Назима Хикмата «Сесимиз» показано переводческое мастерство Максуда Шейхзаде, а также поясняются изменения в процессе перевода, вес стихотворения и т.д.

Ключевые слова: стихотворение, перевод, вес, переводчик, перемена, рифма, свободный вес, поле, литературный элемент.

Kirish

O'zbek adabiyotiga sezilarli darajada o'zining hissasini qo'shgan zabardast adiblardan biri bu Maqsud Shayxzodadir. U nafaqat dramaturg, shoir, adabiyotshunos, pedagog, balki shuningdek, tarjimonlik bilan ham keng shug'ullangan. Hammamizga ma'lumki, tarjimonlar bugungi kunning eng kerakli soha vakillaridan biri bo'lib kelmoqda. Negaki, tarjimaning shunday nozik bir xislatlari borki, unda adabiy unsurlarni qo'llamay hamda so'zlarni to'g'ri tanlamay tarjima qilish tarjima qilinayotgan asarning nomutanosiblik hosil bo'lishiga olib keladi. Tarjimonlik sohasi bilan ham keng shug'ullangan Maqsud Shayxzoda ko'plab mashhur shoir va yozuvchilarning asarlarini mahorat bilan o'zbek tiliga tarjima qilgan. Shuningdek, bugungi kunda Maqsud Shayxzoda

tomonidan tarjima qilingan asarlarning muhlislari tomonidan o'qilayotganlar soni juda ham ko'p va bu o'zbek adabiyoti ravnaqi va shuhratini nafaqat O'zbekiston bo'ylab balki butun dunyo bo'ylab tanilishining asosiy uchqunlaridan biridir.

Asosiy qism

Jumladan, taniqli turk shoiri Nozim Hikmat Ranning „SESIMIZ“ she'rini ham Maqsud Shayxzoda o'zbek tiliga mahorat bilan tarjima qiladi. Avvalo bu she'rning sarlavhasiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, „SESIMIZ“ ya'ni tarjimon uni „OVOZIMIZ“ deya tarjima qiladi hamda tarjimaning so'zma-so'z tarjima usulidan foydalanadi. She'rning ilk parchalariga e'tibor qaratadigan bo'lsak, u shunday yozilgan:

Çeneni avuçlarının içine alıp,
duvara dalıp kalma!
Çeneni avuçlarının içine alma!
Kalk!
Pencereye gel!
Bak!

Hamda tarjimon uni mohirlik bilan shunday tarjima qiladi.

Iyagingni kafting ichiga olib
Devorga qaqrab tolib qolma!
Iyagingni kafting ichiga olma!
Qalq!
Derazaga kel!
Boq!

She'rning asl matndagi so'zlariga e'tibor beradigan bo'lsak, undagi alip, dalip, kalma, alma, kalk, bak so'zlari bir-biri bilan o'zaro qofiyadosh bo'lib kelgan. Xuddi shunday tarjimadagi olib, tolib, qola, olma, hamda qalq va boq so'zlari ham qofiyalanib kelgan va she'rdagi ritmik ohangdorlikni shakllantirgan. Ma'lum o'rnida shuni ham ta'kidlab o'tishim kerakki, ushbu she'rni taniqli adib bo'lmish Maqsud Shayxzoda 1949-yilda turk tilidan o'zbek tiliga tarjima qilgan. Va hali hanuzgacha kitoblar va bayram tadbirlarda bu she'r o'quvchilar tomonidan o'qilmoqda.

Xuddi shu kabi keyingi baytlarga ham qaraydigan bo'lsak:

Dışarda gece bir cenup denizi gibi güzel,
çarpıyor pencereye dalgaları...
Gel!
Dinle havaları:
Havalar seslerin yoludur,
havalar seslerle doludur:
toprağın, suyun, yıldızların
ve bizim seslerimizle...

kabi yozilgan va uni tarjimon quyidagicha tarjima qiladi:

Tashqarida kecha bir janub dengizi kabi go'zal
Urmoqda derazanga to'lqinlari...
Kel!
Tingla havolarni

Havolar ovozlari yo'lidir
Havolar ovozga to'libdir
Tuproqning suvning yulduzning
Va bizning ovozlarga ...

Bu parchaning asl holida ham tarjima qismida ham bir qancha stilistik o'zgarishlar kuzatiladi. Jumladan, kecha ya'ni tunning go'zalligini janub dengiziga o'xshatyapti va o'xshatish unsuri sifatida kabi o'xshatish-qiyoslash bog'lovchisidan foydalanadi. Hamda shu kabi shoir „Tingla javoblarni” deya xitob qiladi. Biz bilamizki, havoni tinglab bo'lmaydi va bu yerda ikki tomonlama ham metafora ham havoga nisbatan jonlantirish berib stilistik o'zgarishni hosil qilgan.

Nihoyat, she'rning oxirgi bandiga e'tibor bersak, u shunday yozilgan:

Pencereye gel!
Havalarini dinle bir:
Sesimiz yanındadır,
sesimiz seninledir...

Va tarjimon bu parchani shunday tarjima qiladi:

Derazaga kel!
Havolarni bir tingla!
Ovozimmiz yoningda
ovozimmiz sen ila

Bu parchada ham metaforaning yorqin namunasini ko'rishimiz mumkin. Ya'ni she'rda „Ovozimmiz yoningdadir“ deyilgan. Lekin ovoz inson yonida hech qachon turmaydi. Tarjima qilingan she'r ko'rinib turganidek boshdan oxir erkin vaznda yozilgan va bu holatda yozilishi ham she'rga o'zgacha bir ko'tarinkilik baxsh etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsam, Maqsud Shayxzoda bir necha tilidan o'zbek tiliga tarjimalar qilgan Bundan shu ma'lum bo'ladiki, u bir nechta tillarni va shu til egalari madaniyatlarini ham juda puxta bilgan. Va shu kabi bu she'r tarjimasida ham juda o'zgacha bir tarzda yondashib tarjimaning go'zal bir shaklini hosil qilgan. Shuningdek, yana bir tarjimonlik sohasida ham juda mahoratli ekanligini isbotlab berishgan, desam mubolag'a qilmagan bo'laman.

REFERENCES

1. Nozim Hikmat Ran „SESIMIZ” she'ri
2. Maqsud Shayxzoda „OVOZIMIZ” she'ri
3. Ismatullaeva, Iroda Izatullaevna (2022). CONCEPT AS THE BASIC TERM OF THE COGNITIVE LINGUISTICS. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (9), 533-538. *Educational sciences*, 3 (10), 621-628.
4. To'xliyev, Boqijon Adabiyot (majmua) [Matn]: K. III: akademik litseylarning III bosqich o'quvchilari uchun / B. To'xliyev, T. Shermurodov, Sh. Isayeva. Tuzatilgan va to'ldirilgan nashr Toshkent: BAYOZ, 2019. 640 b.
5. Iroda Izatullaevna Ismatullaeva, Liliya Yurevna Filimonova, & Achilov Oybek Rustamovich (2022). SOCIOLINGUISTICS AND ITS DEVELOPMENT AS AN INDEPENDENT SCIENCE. *Academic research in educational sciences*, 3 (10), 621-628.

6. Iroda Izatullaevna Ismatullaeva, Liliya Yurevna Filimonova, & Achilov Oybek Rustamovich (2022). SOCIOLINGUISTICS AND ITS DEVELOPMENT AS AN INDEPENDENT SCIENCE. Academic
7. Adabiyot ikkinchi qism umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 8-sinf uchun darslik-majmua
8. YOZMA TARJIMA O.Mo‘minov, A.Rashidova, R.Turg’unova, Z.Alimova [Toshkent 2008].
9. O‘ZBEK TILINING IZOHLI LUG’ATI.
10. GOOGLE internet tarmog‘i.